FAPTA PREVĂZUTĂ DE LEGEA PENALĂ CARE NU PREZINTĂ GRADUL PREJUDICIABIL AL UNEI INFRACȚIUNI

Gheorghe GLADCHI
CZU: 343.131:343.211 ggladchi@yahoo.com

Trăsătura socială a infracțiunii – fapta să fie prejudiciabilă, este pe deplin clarificată și precizată de legiuitorul nosrtu prin prevederile art. 14 alin. (2) care stabilesc că: „Nu constituie infracțiune acțiunea sau inacțiunea care, deși, formal, conține semnele unei fapte prevăzute de prezentul cod, dar, fiind lipsită de importanță, nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni”.

În sensul acestor reglementări, infracțiune poate fi considerată doar acea faptă care are gradul prejudiciabil sporit, adică prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni. În cazul în care o anumită faptă comisă formal conține semnele unei fapte prevăzute de legea penală, dar în concret gradul prejudiciabil al acesteia, fiind minim, nu evidențiază o atingere esențială a relațiilor sociale ocrotite, fapta respectivă nu constituie infracțiune, deoarece lipsește una din trăsăturile esențiale ale oricărei infracțiuni – fapta să fie prejudiciabilă sau să prezinte pericol social [1, p. 68]. Astfel, fapta săvârșită fiind lipsită de importanță, nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni, iar pentru combaterea ei nu este nevoie de a se angaja răspunderea penală a făptuitorului.

Așadar, pentru existența faptei care nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni, se cer a fi întrunite concomitent două condiții:

a) fapta, formal, conține semnele unei infracțiuni prevăzute de legea penală. Cu alte cuvinte, fapta, formal, să fie prevăzută de legea penală;

b) fapta nu îndeplinește o altă trăsătură esențială a infracțiunii – să fie prejudiciabilă, adică să prezinte pericol social. De regulă, fapta nu îndeplinește această trăsătură esențială a infracțiunii, deoarece prin comiterea acesteia nu s-a afectat substanțial existența, ființa și funcționalitatea valorilor sociale ocrotite de legea penală, pericolul ei social fiind minim și nefiind suficient pentru a caracteriza fapta ca infracțiune.

În cazul în care a fost cauzat un prejudiciu neînsemnat, cum ar fi, de exemplu, furtul unor obiecte de valoare mică, distrugerea sau deteriorarea bunurilor, dacă pentru repararea daunei pricinuite nu vor fi necesare cheltuieli considerabile, fapta comisă nu va fi recunoscută ca infracțiune, iar persoana care a săvârșit-o nu va fi trasă la răspundere penală.

În astfel de cazuri, urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, și va înceta, în conformitate cu prevederile art. 275 pct. 3) Cod de procedură penală, fiindcă fapta nu întrunește elementele infracțiunii. Totodată, aceste fapte, deși nu au gradul prejudiciabil al unei infracțiuni, frecvent, nu sunt lipsite în totalitate de antisociabilitate sau pericol social. În consecință, pentru

comiterea unor astfel de fapte, ar putea fi angajată răspunderea disciplinară, civilă sau contravențională.

Este de precizat că, pentru existența faptei care nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni, se cere ca fapta să fie lipsită în mod vădit de importanță. Potrivit profesorului român Alexandru Boroi, „fapta poate fi considerată lipsită în mod vădit de importanță atunci când, datorită urmării neînsemnate pe care a produs-o asupra valorii sociale împotriva căreia a fost îndreptată (o vătămare neînsemnată, o slabă rezonanță socială) și modul cum s-au realizat în fapt elementele ei constitutive, apare în mod evident, adică vizibil pentru oricine, deci în mod obiectiv, ca lipsită de importanță juridică penală" [2, p. 104].

Aprecierea gradului prejudiciabil al faptei comise, în situația concretă, este precizată de către organele de drept abilitate, care se face pe baza analizei ansamblului circumstanțelor obiective și subiective, reale și personale, preexistente, concomitente sau subsecvente săvârșirii faptei.

Pentru a se elimina subiectivismul, abuzurile, arbitrariul în evaluarea pericolului social concret al faptei, art. 15 Cod penal prevede că gradul prejudiciabil al infracțiunii se determină conform semnelor ce caracterizează elementele infracțiunii: obiectul, latura obiectivă, subiectul și latura subiectivă. În sensul reglementărilor respective, gradul prejudiciabil al infracțiunii este determinat de: valoarea relației sociale lezate; valoarea cauzală a acțiunii-inacțiunii; mărimea și natura urmării produse sau care s-ar fi putut produce prin comiterea infracțiunii; locul, timpul, împrejurările, mijloacele și instrumentele folosite sau modul săvârșirii infracțiunii, forma și gradul vinovăției; motivele și scopul infracțiunii; persoana și conduita făptuitorului etc. Anume de aceste criterii trebuie să țină seama organele de drept competente, atunci când au de soluționat astfel de cauze.

Trebuie subliniat însă faptul că, în practică, se admit destul de multe erori la aplicarea reglementărilor care se referă la „fapta care nu prezintă gradul prejudiciabil al infracțiunii", aprecierea pericolului social al faptei fiind foarte subiectivă. Astfel, „organul de urmărire penală este dispus de a refuza în pornirea urmăririi penale, de exemplu, în cazul, comiterii unui furt, motivând că ar fi fost săvârșită o faptă lipsită de importanță, care nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni. În concret, ar fi fost sustras un palton care *a mai fost purtat* sau o *bicicletă veche* etc." [3, p. 152].

La comiterea cu intenție a unei infracțiuni, este necesar a stabili că intenția vinovatului este orientată anume la săvârșirea unei fapte lipsite de gravitate și importanță, și producerea unor urmări prejudiciabile minime. Prezintă o astfel de caracteristică, spre exemplu, furturile mărunte din magazinele cu autoservire, distrugerea unor obiecte mărunte de inventar.

Totodată, dacă persoana vinovată intenționa să provoace prin infracțiune urmări grave, dar, din cauze independente de voința sa, nu a reușit să obțină acest rezultat, fapta respectivă nu poate fi considerată lipsită de importanță, care nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni. Spre exemplu, vinovatul considerând că cetățeanul C.

a primit o sumă mare de bani pe care o păstrează în plic a sustras pe ascuns acest plic. În realitate, s-a constatat că cetățeanul C. își păstra banii în bancă, iar în acel plic era doar o scrisoare cu caracter personal. În astfel de situații, nu poate fi vorba despre o faptă lipsită de gravitate și importanță. Starea de fapt respectivă va fi calificată drept tentativă de furt săvârșit în proporții mari. În acest sens, în știința dreptului penal a fost stabilită regula potrivit căreia lipsa producerii rezultatului prejudiciabil, din cauze independente de voința persoanei care a comis fapta, nu poate caracteriza această faptă drept una lipsită de importanță, care nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni [4, p. 89].

Prin urmare, fapta care nu are gradul prejudiciabil al unei infracțiuni nu va fi recunoscută ca infracțiune, doar în situația în care se constată că lipsa de importanță a acestei fapte a fost atât obiectivă, cât și subiectivă, adică doar atunci când făptuitorul intenționa, prin fapta sa, să producă urmări însemnate și, respectiv, a produs, în realitate, astfel de urmări. În caz de divergență între fapta materială comisă și intenția persoanei, răspunderea penală va fi angajată pentru tentativă la acea infracțiune, pe care intenționa s-o săvârșească făptuitorul.

Pentru unele infracțiuni, legea penală stabilește ca semn obligatoriu cauzarea de daune în proporții mari. În cazul în care nu au fost pricinuite astfel de daune, înseamnă că fapta respectivă nu este prevăzută de legea penală, adică nici formal nu conține semnele unei infracțiuni stipulate în Codul penal. Astfel, lipsa semnului obligatoriu – cauzarea de daune în proporții mari, mărturisește că această faptă nu prezintă componența unei infracțiuni prevăzute de legea penală și nicidecum nu poate fi vorba, în cazul dat, de existența unei fapte care nu are gradul prejudiciabil al unei infracțiuni. Spre exemplu, potrivit art. 196 alin. (1) Cod penal, cauzarea de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere proprietarului este considerată infracțiune în condițiile în care aceste daune sunt cauzate în proporții mari și dacă fapta nu constituie o însușire. În situația în care au fost pricinuite daune în proporții mai mici decât cele stabilite prin dispoziția normei, fapta nu prezintă componența unei infracțiuni prevăzute de legea penală, întrucât lipsește urmarea prejudiciabilă, indicată de către legiuitor. De asemenea, reținem că în situația dată nu poate fi vorba de existența faptei care nu are gradul prejudiciabil al unei infracțiuni.

Referințe:

1. *Уголовное право Российской Федерации*. Общая часть: Учебник. 2-е изд., перераб. и доп. Под ред. А. И. РАРОГА, Москва: Юристъ, 2004. 496 с. ISBN 5-7975-0697-1.
2. BOROI; Al. *Drept penal*. Partea generală. București: C.H.Beck, 2006. 372 p. ISBN (13) 978-973-655-986-0.
3. *Курс уголовного права*. Общая часть. Том 1: Учение о преступлении. Под ред. Н.Ф. КУЗНЕЦОВОЙ, И.М. ТЯЖКОВОЙ. Москва: Зерцало, 1999. 592 с. ISBN 5-8078-0039-7.
4. Уголовное право России. Общая часть: Учебник. 2-е изд., испр. и доп. Под ред. В.П. РЕВИНА. Москва: ЗАО Юстицинформ, 2010. 496 с. ISBN 978-5-7205-0979-8.